

תוכן

1.....	הקדמה
2.....	תרבות חזותית
3.....	אמנות ופוליטיקה בסין
5.....	אי ווי-ווי
7.....	היצירה בעל החיים שנראה כמו למה אבל למעשה הוא אלפקה
9.....	סיכום
11.....	מקורות

הקדמה

האמנות החזותית עוסקת באופן שבו אנחנו כחברה וכפרטים חווים חוויה ויזואלית, באופן שבו התפיסה החברתית שלנו משפיעה על החוויה הויזואלית ובאופן שבו החוויה הויזואלית נבנית סביב רעיונות חברתיים. בסין מדובר בסוגיה מעניינת במיוחד כי יחד עם רעיונות חברתיים מורכבים והיסטוריים שבאים לידי ביטוי באובייקטים הויזואליים מעורבים גם גורמים פוליטיים ייחודיים. היחס בין החופש האמנותי המתבקש עבור יצירת הייצוגים הויזואליים האמנותיים לבין מאפייני המשטר הלא טולרנטי בסין הוא כר פורה לאינטראקציות שמזמנות מחקר בתחום התרבות החזותית.

בעבודה זו אתמקד בעבודתו של אי ווי-ווי 'בעל החיים שנראה כמו למה אבל למעשה הוא אלפקה'. לצורך ניתוח היצירה בהקשר של תרבות ויזואלית אגדיר את משמעות המונח תרבות ויזואלית ואתיחס למושג המחקר של התחום. בהמשך אכתוב על ההקשר התרבותי של היצירה, מכיוון שעבודתו של אי ווי-ווי עוסקת בתוכן פוליטי אתאר את הקשר בין אמנות לפוליטיקה בסין. על מנת לקבל תמונה מלאה של ההקשר התרבותי של היצירה אתאר את מסלול חייו של האמן ואדגיש את ההקשרים הפוליטיים והתרבותיים בחייו שרלוונטיים להבנת הרבדים התרבותיים של היצירה. בהמשך אתאר את היצירה ומשמעותיה ולבסוף אציג את סוגיית האמנות הפוליטית בסין, עבודתו של אי ווי-ווי בכלל ועבודתו 'בעל החיים שנראה כמו למה אבל למעשה הוא אלפקה' בפרט בכלים של מחקר התרבות החזותית.

בגלל המבנה הפוליטי של השלטון בסין, שלא נוטה לאפשר חופש ביטוי ויצירה מלא, קיים מתח בעל אופי פוליטי באזורים רבים בעולם האמנות. בעידן הגלובלי של היום, קיים גם מתח בין פנים לחוץ, כלומר מתח באופן שבו האמנים נתפסים בתוך סין לעומת האופן שבו הם נראים מחוץ לסין. הדואליות הזאת רלוונטית מאוד לעבודתו של אי ווי-ווי בכלל וליצירה המדוברת בפרט והיא גם רלוונטית להקשר התרבותי שמשפיע על האופן שבו הצופה רואה את האובייקט. מכיוון שיש לדואליות הזאת חשיבות מבחינת מחקר התרבות החזותית, אציג אותה באופנים שונים והקשרים שונים לאורך כל העבודה.

קיימים מקורות אקדמאים רבים על הקשר בין תרבות לפוליטיקה בסין בכלל ועל אי ווי-ווי בפרט, אבל היצירה הספיציפית שנידונה כאן לא נחקרה באמצעות מאמרים אקדמאיים ולכן בעבודה אעשה שימוש במקורות מתחום האוצרות (אתרי מוזיאונים). החלק האחרון שמחבר בין התרבות החזותית לבין הנעשה בסין, פעילותו של אי ווי-ווי והיצירה המדוברת נשען על החלקים הקודמים של העבודה ומהווה אינטגרציה ביניהם.

תרבות הזותית

תחום המחקר של התרבות החזותית הוא חדש יחסית ולכן עדיין בתהליכי הגדרה של גבולות התחום, היקפו ומאפייניו. מירזוף (Mirzoeff, 1999) מתאר את העולם המודרני כבעל מאפיינים וויזואליים בולטים הודות לריבוי המסכים והתפתחות המדיה. המדיה לדעת מירזוף היא כבר לא מרכיב בחיינו, אלא הופכת להיות ביטוי של החיים עצמם. בנוסף למדיה, קיומן של מצלמות המעקב בכל מקום יוצרות תיעוד ויזואלי של חיי היומיום שלנו. מחקר התרבות החזותית עוסק לפי מירזוף באירועים שבמהלכם הצופה חשוף למידע, מסרים, או הנאה שמועברים לו באמצעים ויזואליים. האמצעי הוויזואלי יכול להיות ציור שמן, מסך טלוויזיה, אינטרנט, או כל גירוי שמפעיל את חוש הראייה (Mirzoeff, 1999).

מיטשל (Mitchell, 2002, 2005) מתייחס לאופן שבו מחקר התרבות החזותית מאפשר תהליך

של התבוננות מחדש בייצוגים ויזואליים. בעזרת מחקר התרבות החזותית ייצוגים שנדמים לנו כמובנים מאליהם או ניטרליים מקבלים משמעות של מבנים סמליים. התפקיד של מחקר התרבות הוויזואלית הוא להסיר את הלוט מפני המוכר בחוויית הראייה ולהפוך אותה לחידה שיש לפתור. התרבות הוויזואלית לפי מיטשל היא האופן שבו מתקיימת הבנייה וויזואלית של רעיונות חברתיים. מושא המחקר הוא הקשר שבין הייצוגים החזותיים לבין השדה החברתי, על המחקר של התרבות החזותית לבדוק את הקשרים בין ההנחה שלפיה האופן שבו אנו מתבוננים בייצוגים וויזואליים מושפע מכך שאנחנו יצורים חברתיים לבין ההנחה שלפיה המבנים החברתיים שלנו התהוו בצורה שבה התהוו כי אנחנו יצורים רואים, בדרך זאת המחקר של התרבות הוויזואלית עוסק בהצגת הצפייה, הצגת הראייה (Mitchell, 2002, 2005).

לפי בל (Bal, 2003) התרבות החזותית עושה שימוש בגופי מחקר קיימים כמו היסטוריה של

האמנות ולימודי התרבות ומשלבת גם מתחומי האנתרופולוגיה, פסיכולוגיה וסוציולוגיה. בל עסקה במושא המחקר של התרבות החזותית. היא שמה את הדגש על אינטראקציה בין ויזואליות להתנהגות חברתית, על לפי בל כאשר מתייחסים לתחום הכולל של האובייקט הנחקר (object domain) אין להתייחס לאובייקט ספציפי או לאוסף של אובייקטים, אלא לוויזואליות עצמה, מה קורה כאשר אנשים מתבוננים, מה מעוררת פעולת ההתבוננות. מחקר התרבות החזותית לפי בל לא עוסק ישירות באובייקטים אלא במאפייני הקשר שבין המתבונן לבין האובייקט הנצפה (Bal, 2003).

בל התייחסה לחוויה הוויזואלית כמורכבת מגורמים שונים מלבד הגורם שקשור באופן "טהור"

לראייה. לתפיסתה של בל הוויזואלית היא חוויה שמעורבת עם כמה חושים, היא חוויה מורכבת שמזמנת התייחסות רב ממדית. התרבות משתנה, ממוקמת בין אזורי תרבות שונים ומיושמת לעיתים גם באמצעות כוח והתנגדות. הוויזואליות הנחקרת היא לא תכונה של אובייקט, אלא היכולת להתבונן בכל מרכיבי האובייקט בכללותו (object domain), המרכיבים ההיסטוריים, העוגנים החברתיים שהוא מייצג ואת הסמלים שהאובייקט כולל (Bal, 2003).